

SOTSIAALKINDLUSTUSAMET

Ülle Madise
Õiguskantsleri Kantselei
info@oiguskantsler.ee
Kohtu 8
15193 Tallinn

Teie 11.11.2024 nr 16-
6/241741/2406619
/

Meie 10.12.2024 nr 1-13/33746-2

Vastus pöördumisele

Lugupeetud Ülle Madise

Pöördusite Sotsiaalkindlustusameti poole seoses Eesti Audioloogia Seltsi murega kontrollimaks, kas soodushinnaga kuulmisabivahendeid müüvad ettevõtted pakuvad teenust sellise kvaliteediga, mis vastab riigi ja abivahendi saanud inimeste ootustele. Varasemalt on Õiguskantsleri Kantselei teinud ettepaneku riikliku järelevalve läbiviimiseks, et hinnata teenuse kvaliteeti ning selle vastavust abivajajate ja riigi ootustele.

2020. aastal hindas Sotsiaalkindlustusamet (SKA) esmalt võimalusi riikliku järelevalve teostamiseks. Riik võtab üle ainult nende abivahendite tasu maksmise kohustuse, mille müüjaga on SKA sõlminud tasu maksmise kohustuse ülevõtmise lepingu, mis sisaldab ka õigusaktides sätestatud nõudeid, mistõttu pole riikliku järelevalve läbiviimine otstarbekas. Samuti on kuulmisabivahendite võimaldamisega omavahel tihedalt seotud ka tervishoiuteenused ning teemaga liiguti edasi osapoolte koostöös.

Selgitame, et 2020. aasta novembris leppisid SKA, Eesti Audioloogide Selts, Vaegkuuljate Liit ja Tervisekassa audioloogide järelkasvu teemaga edasimineku kohad ja tegevused kokku Õiguskantsleri Kantselei puuetega inimeste õiguste valdkonna juhiga. Selle kokkuleppe kohaselt pidi Tervisekassa eestvedamisel ja Vaegkuuljate Liidu toel kaardistatama kuulmislangusega inimese teekond kuulmisprobleemi tuvastamisest kuni kuuldeaparaadi saamiseni. SKA lubas, et 2021. aastal pakutakse abivahendiettevõtetes töötavatele spetsialistidele kuulmisaparaadi sobitaja täiendkoolitust. Eesti Audioloogide Seltsi ülesandeks jäi välja selgitada, kui palju on tarvis audiolooge klienditeekonnal vajaliku tööosa ära katmiseks.

2021. aastal korraldas SKA Euroopa Liidu struktuuritoetuse toel kuulmisabivahendi sobitaja täiendkoolituse. Selle viis läbi Tallinna Tervishoiu Kõrgkool. Täiendkoolituse eesmärgiks oli anda kuulmisabivahendeid pakkuvates ettevõtetes töötavatele spetsialistidele spetsiifilisi baastadmisi kuulmisabivahenditega kohta, et ühtlustada teadmisi ja tõsta nõustamise ja seadmete sobitamise taset. Koolitus keskendus kuulmisvaegusega inimeste kuulmisfunktsioonide hindamisele, kuulmisuuringute läbiviimisele ning kuulmisabivahendite valimisele ja sobitamisele. Koolitus algas 5. veebruaril 2021, selle maht oli 170 akadeemilist tundi, mis jagunesid teooria loenguteks, iseseisvaks tööks, praktikumiks ja lõputööks. Koolituse läbis täies ulatuses 17 spetsialisti.

Täiendkoolituse mõju kaardistamiseks küsitles Sotsiaalkindlustusamet koostöös Eesti Vaegkuuljate Liiduga kuulmisabivahendite kasutajaid 2023. aasta kevadel. Muuhulgas soovisime välja selgitada võimalikud murekohad riikliku soodustusega kuulmisabivahendite võimaldamisel ja koguda ettepanekuid teenuse paremaks korraldamiseks. Küsimustik oli veebipõhine ja selle edastas Eesti Vaegkuuljate Liit oma liikmetele e-kirja teel. Küsitluse tulemusena selgus, kas ja milliseid kuulmisabivahendeid vastajad peamiselt kasutavad ning milliseid võimalusi ja soovitusi rakendati abivahendi nõustamisprotsessis. Samuti said vastajad anda hinnangu kuulmiskeskustes toimunud nõustamistele ja SKA erimenetluse protsessile. Rahulolu küsimustele, mis käsitlesid kuulmiskeskuste nõustamist ja seadmeid, vastas enamik vastajatest

positiivselt. Rahulolematust väljendanud vastajaid oli väga vähe ja see tulenes seadmete osas pigem subjektiivsetest põhjustest, mis olid tingitud terviseseisundi muutusest või aparadi tehnoloogilise lahenduse erisusest. 2023. aastal võimaldati soodustingimustel kuuldeaparaate 5694 täiskasvanule, kellest eritaotluse esitas SKA-le 372 inimest. Küsitlusele vastanute hulk moodustab kõikidest kasutajatest väikese osa, kuid annab esmase ja üldise ülevaate kuulmisabivahendi kasutajate jaoks olulistest teemadest. Oluline on, et suurem enamus vastajatest on rahul nii soetatud abivahendiga, kui ka kuulumiskeskuste nõustamisteenusega ja tulevad vajadusel toime ka erimenetluse taotluse esitamisega.

2024. aastal teostas SKA 2021-2023 aastatel riigipoolse soodustusega hüvitatud kuulmisabivahendite analüüsi saamaks ülevaade kuulmisabivahenditest, nende pakkujatest ja kasutajate sihtrühmast. Tulemused viitavad vajadusele tõsta kuulmisabivahendit vajava inimese teadlikkust valida teenuseosutajat ja proovida erinevaid aparate enne otsuse või tehingu tegemist. Samuti on oluline kategoriseerida turul pakutavate abivahendite sortiment uutel alustel, mis oleksid vajaduspõhisemad, arvestaksid seadmete tehnilisi omadusi ega põhineks aktiivsuse- või töötmise või õppimise. Võimaldamise aluste selgitamise ja tingimuste korrastamisega jätkab SKA 2025. aastal. Ühe murekohana kerkis analüüsitud abivahenditõendite ja tehingute infost üles korduv muster, mille alusel töötavad kuulumiskeskuste juures audioloogid või arstid, kes teostavad ise kuulmisuuringu, väljastavad ise abivahendi tõendi ja suunavad inimese abivahendit ostma endale kuulmisesse ettevõttesse. Madal teadlikkus soodustingimustel abivahendi saamiseks võib suunata inimese valikuid ja kahandada võimalusi leida vajadustele paremini vastav abivahend soodsama hinnaga.

Kuulmisabivahendite võimaldamisega on omavahel tihedalt seotud nii tervishoiuteenused kui ka sotsiaalteenused. Tervisekassa tervishoiuteenuste loetelus (§ 34) on nimetatud erinevaid audioloogilisi uuringuid, mis on juba Tervisekassa poolt rahastatavad (nt erinevad kõne audiomeetriad, kuuldeaparaadi sobitamine (aparaadi testimine) kui ka kuuldeaparaadi sobitamine (patsiendi kõrvas). Kuuldeaparaati saavad inimesed soodustingimustel soetada abivahendina Sotsiaalkindlustusameti poolt üle võetava tasu maksmise kohustuse alusel. Valdkondade üleselt on kokku leppimata kuulmisabivahendi saamiseks optimaalne klienditeekond ehk protsess (sh kuulmisuuringud, mõõdistused jm asjakohased toimingud) ning aparadi sobitamise/soovitamise tingimused. Kuna kokkulepitud kvaliteedinõuded puuduvad ja teenus jaguneb kahe süsteemi vahel, on keeruline parendada ühe süsteemi korrigeerimisega kõiki klienditeekonnaga seotud protsessiosasid.

Alates 01.11.2024 kehtima hakanud tervishoiuteenuse osutajale kohustuslik vastutuskindlustuse seadus on tekitanud omajagu segadust nende kuulmisabivahendeid müüvate lepingupartnerite seas, kes osutavad ühtlasi ka tervishoiuteenust. Lahendusena nähakse võimalust kuulmisabivahenditega seotud tegevused ühe valdkonna alla koondada.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Maret Maripuu

peadirektor

Tiia Orlovski

505 7105, Tiia.Orlovski@sotsiaalkindlustusamet.ee

Kersti Kask

5323 4031, Kersti.Kask@sotsiaalkindlustusamet.ee

Leila Siiroja

5749 3268, Leila.Siiroja@sotsiaalkindlustusamet.ee